

MARTIN ZACHARIASEN NÝGGJUR REKTARI Á IT-UNIVERSITETI

51 ára gamli hoyvikingurin Martin Zachariasen er í dag settur sum nýggjur rektari í IT-universitetinum í Keypmannahavn. – Sum KT-serfrøðingur og við drúgvum royndum innan leiðslu frá universitetsheiminum er tað eitt dreymastarv hjá mær at blíva rektari á IT-Universitetinum, sigur Martin Zachariasen millum annað við heimasíðuna hjá skúlanum. Martin hevur tjúgu ára royndir við gransking og útbúgving á universitetsstigi, og hevur verið leiðari í tíggu ár – seinast sum dekanur í Náttúruvísindadeildini á Syddansk Universitet og limur í stjórnini hjá universitetinum, skrivar heimasíðan um nýggja rektaran. Heini er Sonur Petur Zachariasen í Hoyvík. Hann tekur við nýggja starvinum á nýggjárinum.

Kendur lögfrøðingur fyllir áttati

**Mikkjalsmessu-
dag fyllir Halgir
Winther Poulsen,
advokatur, 80 ár.
Ikki sær út til at
árin tyngja stór-
vegis. Hann er
kvikgongdur og
fattur, og ands-
frískur sum fáur**

Eg havi kent Halgir meir og minni, síðan eg fór niður til Keypmannahavnar at lesa í 1961. Tá var hann ein av teimum, ið høvdu fleiri ár á baki sum lesandi, og sum tók livandi part í kjakinum rundan um borðið í “føroyska krókinum” á Kannibalinum.

Vit hava altíð, tá ið høvi hevur verið, tosað um føroysk samfelagsmál í orðsins breiðu merking.

Eftir nøkur ár sum advokatfulltrúi í Keypmannahavn fór hann við familjuni heimaftur at starvast sum advokatur.

Halgir er fyrst og fremst kendur og viðurkendur sum advokatur. Á hesum øki hava onnur meira kunnleika til avrik hansara enn eg. Tað, ið eg fyrst og fremst havi havt við hann at gera er í virki hansara fyri føroyskar myndugleikar. Har hevur hann avrikað nógv, ið vert er at minnast við slíkt høvi.

Vit komu at arbeiða saman, tá ið Atli Dam løgmaður í 1987 setti okkum í eina nevnd at verja føroysku áhugamálini í málinum um yvirtøku av undirgrundini. Løgtingið hevði síðan 1975 roynt at fáa í lag samráðingar við ríkis-myndugleikarnar um yvirtøku, men hesum vildu teir ikki vita av. Sum so mangan varð politikkurin fjaldur undir lögfrøðiligum páhaldum um at hetta skuldi vera ósambæriligt við grundlóg og “rættarligar grundreglur”.

Í 1985 hevði Halgir, saman við tveimum øðrum lögfrøðingum, Magnusi Petersen og Jallgrimi Hilduberg, skrivað “gula álitid”, har teir á ein greiðan og logiskan hátt vístu hesum uppáhaldum aftur. Halgir mundi eiga stóran part í hesum áliti.

Okkara uppgáva skuldi vera at byggja víðari á hesa próvførslu, og eisini taka altjóðarættarlig atlit, og harumframt

Politiskt er hann ómøguligur at seta í bás. Tað skuldi ikki undrað meg, um tey høgravendu halda hann vera vinstravendan – og øvugt, skrivar Árni Olafsson

kanna loysnir í øðrum londum, har stríð hevði verið um ræði á undirgrundini.

Vit fóru til verka, lósu bøkur, ráðfórdu okkum við serfrøðingar og gjórdu kanningarferðir, m. a. til Keypmannahavnar, har fakliga netverkið hjá Halgiri kom okkum væl við, tá ið hann setti okkum í samband við kenda danska lögfrøðingin Per Magid, við drúgvum altjóða royndum og lektari í altjóðarætti við univeristetið í Keypmannahavn. Eisini fóru vit til Genf, til Nýfundnaland og til seminar í Qaqortoq. Í øllum hesum var Halgir sera íðin. Hansara intellektuella forvitni og hugur og evni at koma við nýggjum og annarleiðis sjónarmiðum og vinklum, ger tað sera hugaligt at arbeiða saman við honum.

Burtur úr hesum komu í 1988 trý álit, eitt blátt, eitt reytt og eitt hvítt, um ávikavist ríkisrættarlig og altjóðarættarlig sjónarmið, og eitt yvirtilt yvir pragmatiskar loysnir, ið kundu hugsast at loyst knútin og slóðað fyri yvirtøkuni.

Við hesum førningi kundi løgmaður enn einaferð fara í holt við myndugleikarnar í Keypmannahavn. Hurðin varð nú latin á glopp, og ein føroyskdonsk embætismannanevnd varð sett at finna uppskot til loysnir. Vit komu báðir í hesa nevnd, og arbeiddu væl saman, og nevndin legði mangt áhuga-vert fram, til hon mátti ásanna, at nú slapst ikki longuruttan at politiska valdið gav henni nýggjar heimildir. Nýggja

politiska umfarið endaði við tí kenda úrslitinum, at Schlüter á fundi 11. september 1992 legði kongin og gav eftir fyri føroyska kravinum um yvirtøku av málsøkinum, uttan treytir av týðningi. Halgir var sjálvur við til fundin, har hetta hendi. Vit vóru báðir hjástaddir, tá ið formliga avtalan varð undirritað í Tinganesi beint fyri júl 1992.

Henda djarva avgerðin hjá danska forsætismálaráðharranum kom honum í politiskan andróður í tveimum umfórum. Andstøðan á fólkatingi vildi ikki vita av yvirtøkuni og mátti kyrrast. Nógv ár seinri, tá ið gamli partamaður hansara Hans Engell ráddi fyri borgum á Ekstrablaðnum, legði blaðið Schlutter undir grundlógarbrot og nærur landasvík, tí at hann hevði “givið” føroyingum undirgrundina. Fólkatingið tók málið upp og fekk innlit í alla málsgongdina í dansku miðfyrisingini. Tá kom undan kavi, at í fyrstu atlugu hevði danska embætisverkið ikki sæð nakrar lögfrøðiligar forðingar fyri yvirtøku, men tá ið politikk-ararnir ikki vildu, bíløgdu og fingur teir nakrar hóskaði lögfrøðiligar grundgevingar. Hetta høvdu hvørki føroyingar ella tey í Danmark, sum undraðust á, at yvirtøkan knapliga var lóglig, fingið nakað at vita um fyrrenn tá.

Enn vóru ikki allar súðir syftar. Orsakað av óvissunum um yvirtøku ella ikki, vóru ongar fyrireikingar gjørdar til at handfara málsøkið. Halgir var tá, saman við nøkrum jarðfrøðingum, við til at heita

á løgmann um at seta eina oljuráðleggingarnevnd at orða politikk og leiðreglur fyri eini móguligari oljuvinnu. Eisini har komu vit at arbeiða væl saman og lá hansara partur avgjørt ikki eftir, tá ið vit longu á jóansøku 1994 kundu leggja fram álit og uppskot til lóg um loyvi til forkanningar.

Soleiðis hildu vit fram, tá ið nýggj oljuráðleggingarnvend varð sett at orða politikk og lóg-gávu fyri oljuleiting og -framleiðslu. Hon legði fram álit við lógaruppskoti í 1997, og varð lógin samtykt stutt eftir.

Tá var eitt annað álvarsmál, tætt knýtt at undirgrundar-málinum, farið í gongd, nevnliga samráðingarnar við Bretland um undirgrundarmarkið. Eisini har vóru vit báðir við, og tá ið landsstýrið eftir áheitan frá ríkismyndugleikunum, í kjalar-

vørrinum av yvirtøkuni, á vári 1993 tók við leiðsluni av samráðingunum, varð eg sjálvur tilnevndur formaður. Tá var gott sum ikki-lögfrøðingur, ið skuldi dystast við hin sera lógkøna David Anderson, at hava lógkønar menn sum Dánjal Nolsøe og Halgir, og seinri eisini Herálv Joensen, ið nýliga var heimkomin úr Bristol, har hann hevði lisið altjóðarætt, at ráðfæra seg við, fyri ikki at tala um Per Magid, ið eisini kundi fáa samband við kendar serfrøðingar í øðrum londum. Samráðingarnar endaðu úrslitaleysar, men eftir stjórnarskifti, bæði í Bretlandi og Føroyum, varð umsiðir í 1999 móguligt at fáa eitt úrslit. Sáttmáli skuldi orðast, og var Halgir eisini við í tí. Stutt eftir varð farið undir at bjóða út til oljuleiting á landgrunninum, og var Halgir eisini við í tí arbeiðinum.

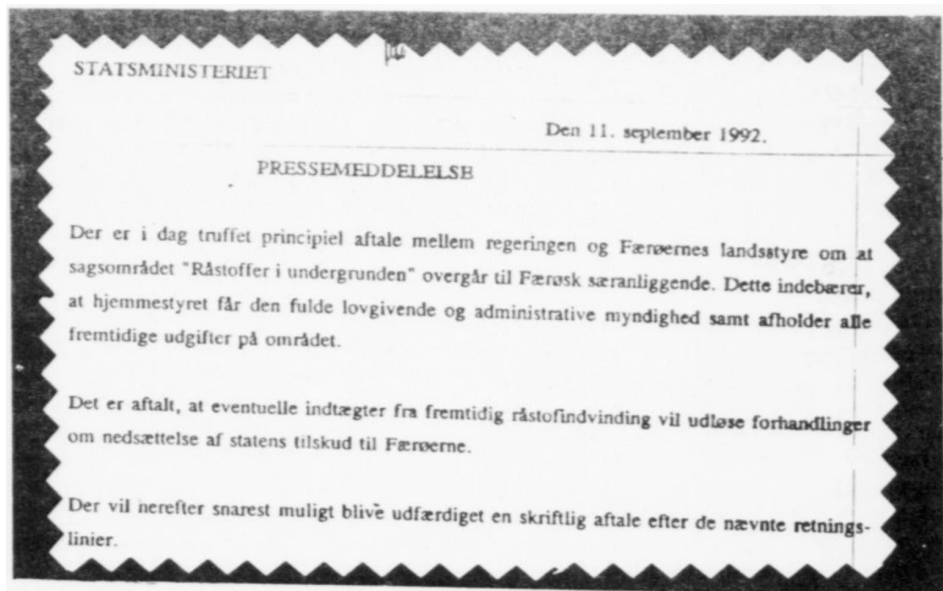
Í 1999 hevði landsstýrið eisini boð eftir okkum til eina aðra uppgávu. Landsstýrið ætlaði at fáa í lag grundleggjandi broytingar í viðurskiftunum millum Føroyar og Danmark. Landsstýrið vildi hava eina “hvítbók” at lýsa ymsar síður av hesum fløkta máli. Vit fingur, saman við øðrum, serliga lögfrøðingum, til uppgávu at lýsa tær altjóðarættarligu síðurnar av málinum. Har lá parturin hjá Halgiri heldur ikki eftir. Burtur úr kom eitt sakligt, avvigað og upplýsandi kapitul um hesi torgreiddu mál.

Vit eru komnir at kennast rættiliga væl. Tað er altíð hugnaligt og stimbrandi at hitta Halgir á máli, ikki minst uppi hjá teimum á Hvítanesvegi, har hann og Ása vísa góðan føroyskan blíðskap. Stundum

eru onkur av børnum hansara har og taka lívliga part í orðaskiftinum; trý av teimum hava lisið lögfrøði, og báðir synirnir virka sum advokatar. Halgir fylgir sera væl við í samfelagsgongdini og ands-menningini bæði burturi og heima og ger sær sínar egnu persónligu niðurstøður um alskyns mál, og hevur altíð væl umhugsadar grundgevingar. Politikkur hevur ikki freistað hann, hóast bæði abbin og pápin vóru aktivir sjálvstýrispolitikarar, og onnur dóttirin nú er á tingi. Politiskt er hann ómøguligur at seta í bás. Tað skuldi ikki undrað meg, um tey høgravendu halda hann vera vinstravendan – og øvugt. Helst er hann sosialliberalur av onkrum slag, ið hvussu er liberalur, tí rættindi einstaklingsins móttvegis makt-havarunum hava altíð ligið honum á hjarta, og hann hevur lítið álit á politikarum yvirhøvur, so neyvan er nakar politiskur flokkur, ið finnur náði fyri hansara atfinningarsama eyga. Onkur heldur hann helst vera eitt tvørball ella eitt gamalt grenj, tí hann setur ein heiður í ikki at geva eftir fyri tí til eina og hvørja tíð valdandi tíðarandanum. Hetta kemur eisini undan kavi, tá ið hann - alt ov sjáldan - tekur lut í almenna orðaskiftinum.

At enda fari eg at ynskja Halgiri hjartaliga tillukku við teimum áttati, við vón um at hann kann halda fram við at ríka okkara tilveru við sínum eygleiðingum og viðmerkingum nógv ár afturat.

Árni Olafsson

Tiðindaskrivið frá forsætismálaráðnum, tá undirgrundin varð yvirtikin í 1993